

Intervju: Wolfgang Petritsch, Visoki predstavnik "HDZ BiH ne treba biti iznenadjen sto je "ispao iz igre"

Bojkotiranjem Doma naroda Federacije i nekoliko kantonalnih skupstina hrvatsko vodstvo izbjegava svoje odgovornosti prema svomu izbornom tijelu / U 2000. godini, u Republici Srpskoj je registrirano više od 24.000 povratnika, stvaran broj je veći ako uzmete u obzir "spontane povratke"

Zagreb, 28. siječnja Najnovija prestrojavanja na bosansko-hercegovackoj političkoj pozornici, uzlet Alijanse za promjene i reakcije HDZ-a, povod su razgovoru s Visokim predstavnikom medjunarodne zajednice za BiH, veleposlanikom Wolfgangom Petritschem. U intervjuu Petritsch je govorio o Anti Jelavicu, Alijansi, svojim uredbama, nacionalnim strankama, povratkuš.

Nastojanje Alijanse za promjene da u Parlamentu formira vlast bez HDZ-a izazvala je buran otpor te stranke. Kako to tumacite?

Mislim da se to može sasvim jednostavno objasniti: HDZ nije dio Alijanse i plasi se da neće sudjelovati u vlasti. No, za ovu situaciju djelomice kriv i on sam. Imali su nekonstruktivan stav još i prije izbora. Na sam dan izbora organizirali su "referendum", a istovremeno su prijetili bojkotiranjem, dovodili u pitanje ustavni poredak Bosne i Hercegovine i cijelo vrijeme napadali sve druge političke stranke. Po mom sudu, trebali su pokusati uspostaviti koaliciju sa drugim političkim strankama, jer je to ono što politička stranka čini u svakom demokratskom drustvu, ako nema apsolutnu vecinu, a zeli biti na vlasti.

Oni su sada suoceni sa situacijom u kojoj su ispali iz igre, ali to za njih ne bi trebalo biti iznenadjenje. Međutim HDZ još uvijek može promijeniti smjer. Nedavno obecanje predsjednika Jelavica da će se pridrzavati Odluke Ustavnog suda glede odluke Privremenog izbornog povjerenstva, koja treba biti donesena 3. veljace, te njegovo obecanje da će provesti izborne rezultate i njegov poziv na dijalog i konzultacije o uspostavi organa vlasti, smatram ohrabrujucim znakovima.

HDZ BiH tvdi da Alijansa treba posluziti za promjene politickog koncepta u gradjanski model, jedan covjek jedan glas. Time ce se, tvrdi HDZ proces dekonstituriranja prava hrvatskog naroda u BiH završiti, pa je Alijansa tvrde "antihrvatska i antiustavna". Kako to komentirate?

Prvo, to je samo spekulacija. Drugo, ne mislim da Alijansa ima ikakve sanse da to postigne cak i ukoliko bi to zeljela. Podsjecam da je za promjenu Ustava potrebna dvotrećinska vecina. U cijelosti razumijem neke strahove Hrvata u BiH jer su, bar po brojkama, najmalobrojniji narod u BiH. Takodje sam duboko uvjeren da bez hrvatskog naroda nema Bosne i Hercegovine. Osobno cu uciniti sve da hrvatski narod u BiH bude u cijelosti zasticen. Kao jedan od tri konstitutivna naroda u Bosni i Hercegovini Hrvati imaju pravo staviti veto na sve ono što smatraju da je usmjereno protiv vitalnog interesa Hrvata kao naroda. Međutim, Hrvati mogu na najbolji nacin osigurati svoja prava i interesu putem potpunog sudjelovanja u političkim procesima na svim razinama. Bojkotiranjem Doma naroda Federacije i nekoliko kantonalnih skupstina hrvatsko vodstvo izbjegava svoje odgovornosti prema svomu izbornom tijelu.

Je li Vasa odluka o jacanju ustavnih komisija u oba entiteta radi zastite vitalnih nacionalnih interesa, prakticno ukidanje Doma naroda, kao sto se to moze cuti?

Ustavna povjerenstva su prijelazno rjesenje koje će biti na snazi sve dok se ne izvrse izmjene i dopune entitetskih Ustava sukladno Odluci Ustavnog suda o konstitutivnosti svih naroda u BiH na teritoriju oba entiteta. Tijekom tog prijelaznog perioda potrebno je uspostaviti sustav putem kojega se osiguravaju vitalni interesi i nediskriminacija konstitutivnih naroda i skupine "ostalih" i u Federaciji i u Republici Srpskoj. Prakticki, to znači da se Hrvati u BiH, kao i Bosnjaci, sada mogu zastititi od diskriminatornih zakona u Republici Srpskoj, što do sada nije bio slučaj, kao i da su Srbi u Federaciji zasticeni. Ustavna povjerenstva su dodatni mehanizam koji će imati istu funkciju u oba entiteta.

Neki trvde kako je smisao te Vase odluke stvaranje pretpostavke da se Alijansi olaksa dolazak na vlast. Ustavna komisija bi navodno trebala zamijeniti Dom naroda u proceduri izbora izvrsne vlasti u Federaciji?

Ova Odluka izrazava moju zelju za osiguranjem potpune zastite prava konstitutivnih naroda i Ostalih u BiH, kao i cinjenicu da je Ustavni sud prije vise od pola godine donio odluku koju su entiteske vlasti jednostavno ignorirale nisu poduzeti nikakvi koraci kako bi se izradio plan provedbe ove odluke. Ovo je dugorocno pitanje koje se tice gradjanskih prava i ja cu inzistirati na njegovoj provedbi bez obzira na trenutacnu politicku klimu. A u svezi s Domom naroda: Ustavno povjerenstvo je zasebno tijelo i nece se mijesati u rad Doma.

Jedna od temeljnih obveza Daytonskog sporazuma jest povratak izbjeglica. U RS se do sada vratio tek dvije tisuce Hrvata i nesto vise Bosnjaka. Hoće li OHR poduzeti konkretne poteze u vezi s povratkom imovine?

Cinjenica je da se povratak u neka područja ne odvija brzo. Kako bi i mogao nakon svega sto su ljudi dozivjeli u tim područjima? No, sto se tice povratka izbjeglica, cak je i Human Rights Watch okarakterizirao relativno visoki broj povratka u prosloj godini kao "prodor" u poslijeratnom razvoju zemlje. Ljudi se vraćaju u Srebrenicu, u Focu i u druga mjesta u kojima se dogodio najgori zločin. U 2000. godini u Republici Srpskoj je registrirano preko 24.000 manjinskih povrataka, stvaran broj je i veci ako uzmete u obzir "spontane povratke". Zabilježeni su i povratci u nakriticnija područja u kojima su potporu pojedincima koji se zele vratiti pružile osobe na vlasti koje posjeduju osjecaj odgovornosti.

Provđba imovinskih zakona predstavlja jedan od mojih prioriteta. Međunarodna zajednica je u nju ulozila ogromna sredstva. Svaki općinski ured za stambena pitanja nalazi se pod nadzorom međunarodnog predstavnika. Prosle godine sam sa dužnosti smijenio desetine dužnosnika budući da su krsili imovinske zakone. Pored toga, moj ured daje potporu krivicnim postupcima pokrenutim protiv lokalnih dužnosnika koji krše imovinske zakone i protiv korisnika koji devastiraju stambene jedinice u kojima se privremeno nalaze. U cijelosti podržavamo ovaj proces.

Ali morate znati da je do sada riješena svega petina zahtjeva za povrat stanova i kuća, odnosno 200.000 je još uvijek neriješeno. To znači da u 200.000 slučajeva sadašnji korisnici moraju napustiti imovinu koju koriste i mnogima od njih je potrebit alternativni smještaj. Lokalni organi vlasti, cija je zakonska obveza osigurati alternativni smještaj, najveća su prepreka provđbi imovinskih zakona. No, mislim da će i taj problem biti riješen u sljedećih godinu-dvije.

Što cete poduzeti u vezi s korupcijom i svercom koji su u BiH prisutni na vrlo visokoj razini?

Borba protiv korupcije za međunarodnu zajednicu u Bosni i Hercegovini predstavlja i dalje ce predstavljati jedan od najvažnijih prioriteta. Osnovno sredstvo borbe protiv sverca je uspostava operativne Državne granicne službe. Prije godinu dana sam nametnuo zakon o uspostavi te službe i u tijeku je njeno formiranje. No, tek nedavno je Državna granicna služba pocela sa odabirom svoga osoblja. Nadam se da će prestatи praksa utaje poreza kroz sverc, zbog kojega su izgubljeni milijuni maraka, i to kada bude funkcionalna Granicna služba. Aktivna potpora iz Zagreba će u ovom kontekstu imati krucijalan znacaj.